

דהפרה גמורה בעינו. ובין להפרה בין להקמה רואין הנדר כלו דבר אחד, וגבי הקמה דתליא רחמנא בשתיקה הקמה קצת הויא הקמה לכוליה²⁴⁷, אבל גבי הפרה עד שיפר הכל. וגבי התרת חכם שהוא עוקר הנדר מעיקרו הוא דאמרינן²⁴⁸ נדר שהותר מקצת הותר כלו אבל לא בהפרת בעל, ודכוותה בהתר גידוי וחרם כדכתיבנא לעיל²⁴⁹, וכדתנן בדכותה²⁵⁰ גבי התפסת אשה בחברתה כדאיתא לעיל²⁵¹. אמרה קונם תאנים שאני טועמת וענבים שאני טועמת הרי אלו ב' נדרים. פירוש ואם קיים אחד מהם לא נתקיים אלא הוא, ואם הפר א' מהם הרי הוא מופר. ובגמרא²⁵² אמרינן זו דברי רבי ישמעאל, דס"ל בסופא דרישא דמתניתין דהקמה במקצת

אע"פ שלא נמצא אלא לאחר כרי דבור הרי זה מופר, והוא שרוצה²⁴² בהפרת אשתו. פירוש דכיון שלא אמרה לו בפירוש שנדרה בתו, אלא שא"ל סתם אשה נדרה והפר סתם הפרה היא. ודכוותיה נמי שאמר לו סתם אשתך נדרה והפר לה כסבור שנדרה מן התאנים ונמצא שנדרה מן הענבים הרי זה מופר אפילו לאחר כדי דבור והכי איתא בגמרא²⁴³.

[פז, א] מתניתין אמרה קונם תאנים וענבים²⁴⁴ שאני אוכלת²⁴⁵ קיים לתאנים כלו קיים. פירוש אפילו לגבי ענבים ושוב אינו יכול להפר והוא שידע בכל הנדר. הפר לתאנים אינו מופר. פירוש אפילו לגבי תאנים²⁴⁶ עד שיפר אף לענבים

והרא"ש בפסקיו הראמ"ה והמאירי וכ"נ מהר"ן ונ"י וכך פסק המחבר רל"ד סע' לג, אך הב"ח שם [עמ' קנז ד"ה צריך] דייק מרש"י בסוגיין ד"ה כאן בסתם ותוס' ד"ה הא בסתם דאין הפרה מועיל בסתם בכסבור שהוא בתו, והא דבסתם מועיל דווקא במפר סתם לשם מי שהוא, וכ"כ לדעת הטור. [והכי איתא בהדיא בשמ"ק ד"ה ל"ק בשם שיטה בפ" ב, וקרוב לזה ברי"ף שם דמפרש דסתם דמסופק בלבו מי נדרה והוסיף דאע"פ שאמרו לו דאשתו היא ואח"כ נמצאת בתו דהפרתו הפרה עכ"ד וזה חידוש לקולא]. וראה בט"ז שם ס"ק לא, וראה בש"ך שם ס"ק מז דכתב לדינא להחמיר כהב"ח, כיון דבלא"ה דעת הרמב"ם הרמב"ן והטור נראה דסתם דינו כמפרש עכ"ד. [מה שהזכיר הש"ך הרמב"ן צע"ג דהא בהדיא מחלק כאן הרמב"ן בין סתם למפרש ואפילו בסבור שהוא בתו]. ולהב"י שם הרמב"ם מסופק אם רב אשי חולק על החילוק בין סתם למפרש ולפיכך לא הביאה, [מיהו בב"ח ובט"ז מבואר דמודה בלשם מי שהוא]. ובראמ"ה דבאמת רב אשי חולק על החילוק בין סתם למפרש וכ"כ בדעת הרמב"ם, אך הרי"ף בשמ"ק נקט בדעת הרמב"ם דאית ליה החילוק בין סתם למפרש, [למה שפירש שם דסתם הוה רק במסופק וק"ל].²⁴² ברמב"ן לפנינו נוסף : גם. ²⁴³ [פז, א] ומפרש דרב אשי אינו חולק לדינא על תירוץ הקודם. ²⁴⁴ כבד"נ, אך לפנינו נוסף : אלו. ²⁴⁵ לפנינו : טועמת. ²⁴⁶ כ"כ תוס' הרשב"א ג"י ראמ"ה ופי' ב בר"ן. והרשב"א ונ"י הוכיחו מתוספתא פ"ז מ"ז : הפר לתאנים וחשכה אסורה לאכול תאנים וענבים. [אלא דראה בהתחלת הברייתא בתוספתא שם : נדרה מן התאנים וענבים הפר לתאנים יחזור ויפר לענבים, לענבים יחזור ויפר לתאנים. ולכאורה הלשון יחזור ויפר "לענבים" צ"ע, דהא בעינן שיפר אף לתאנים דהא אינו מופר כלל. ואי ר"ל דבתכ"ד מועיל דוחק. וגראה דכוונת התוספתא דנהי דהפרה מקצת הנדר לא מהני כלל, מיהו כל

שהפר לתאנים ואח"כ הפר לענבים אפילו לאחכד"ד דהוי הפרה דליכא הלכה דבעינן שמעשה ההפרה יהיה על כל הנדר כאחת אלא אין הוא בחלות היתר הפרה דלא חל על כל הנדר כאחת, ולכך ב' הפרות על מקצת אפילו בזאח"ז מצטרפות. ונ"מ הוא לדינא לפסק הרמ"א רל"ד סע' לו דקי"ל דהפרה במקצת אינו מופר כלל. ושור' דבגוף הדין כבר קדמני בחדסי דוד הארוך שם, וראה בציון הבא].²⁴⁷ נראה דכוונת רבינו "דהקמה דתליא רחמנא בשתיקה וכו'" דהיינו דאין כאן תורת עשייה אלא דהוה חלות דממילא דכל דאיכא ניהותא התורה הוא שעושה החלות, ולכך בהקמה מהני אף במקצת משא"כ בהפרה דחל מכח עשייה דיליה שם בעינן שיהא העשייה בכל הנדר כאחת, [וראה במילואים סימן כ אית ג שהוכחנו יסוד זה בהקמה בדעת רבינו מכמה מקומות, אולם היינו בהקמה בלב והכא הרי מיירי רבינו בהקמה בפה, ע"ש מש"כ בזה בב' אופנים במה שנוגע לסוגיין]. וראה בקרן אורה דהקשה ע"ד המפרשים [ומכללם רבינו] דלא מהני הפרה במקצת כלל, דמנ"ל למילף מיקימנו דקיים מקצת קיים כולו. ולהסבר רבינו נחא דחלוק הקמה מהפרה מסברא ולא דהוי רק גזה"כ ודו"ק. מיהו נראה דלפי הסבר רבינו לא יתכן מש"כ בציון הקודם בשם החדסי דוד דאף דהפרה במקצת לא מהני כלל, ב' הפרות במקצת מצטרפות, דהא סברא זו שייכת רק אם נימא דחסרון הפרה במקצת הוא בחלות היתר של הפרה, אבל להסבר רבינו לכאורה הוא דין בעשייה, וכיון דעשייה הראשונה הוה במקצת הנדר שוב אינו מצטרף והבן ואכתי צ"ע. ²⁴⁸ [כה, ב] [סו, א]. ²⁴⁹ כ"כ רבינו [כו, ב] סוד"ה והיכא וראה פ"ג ציון 406 [סו, א] ד"ה בראשונה. ²⁵⁰ אולי צ"ל : כדתניא בדוכתא [והכוונה לברייתא נזיר (כג, א) והוא תוספתא שם פ"ג מ"ה]. ²⁵¹ המגיה בגליון ציין לסופ"י [ולא הבנתי כוונתו] וצ"ע. ²⁵² [פז, ב].

ונשאל על הקמה ראשונה מהו. מי חיילא שניה תחתיה, או דילמא מעיקרא במעקר קמייתא*²⁶⁴ ת"ש דאמר רבא אם נשאל על הראשונה שנייה חלה עליה. ואם עברה על גדרה לוקה עד שישאל אף על השנייה. והיכא דאמר לה קיים ליכי שעה וכו' כתבתי למעלה במקומו אשר הוזכר בגמרא²⁶⁵.

[פז, ב] מתניתין יודע אני שיש נדרים אבל אני יודע שיש מפירין. פירוש שביום שמעו החריש לה, כסבור שאין הבעל יכול להפר נדרי אשתו כלל, וטוען כי לפי זה החריש לה, הרי זה יכול להפר ביום שידע שיכול להפר, שזהו יום שמוע לו²⁶⁶. יודע אני שיש מפירין. כלומר שהבעל מפר נדרי אשתו או האב נדרי בתו. אבל אני יודע שזה נדר. כלומר שהיה נדר זה מהנדרים שהבעל מפר או שיהא זה צריך הפרה כלל. ר"מ אומר לא יפר. עכשיו לאחר יום שמוע²⁶⁷, כיון שביום שמוע ידע שיש מפירין הוה ליה למיזל לגבי חכם²⁶⁸ דמקצת ידיעה ככל ידיעה.

בהשגות על הרי"ף מסופק בזה. אולם דעת הרא"ש בסוגיין והטור שם דק"ל כסתם משנה ורבי ישמעאל דלענין הפרה מה שהפר לא הופר ולענין הקמה קיים מקצת קיים כולו וכו"פ הרמ"א שם בשם יש חולקים. [וצ"ע על המציין ברמ"א "הטור רא"ש ר"ן ורמב"ן" דמנין לו דדעת הרמב"ן והר"ן לפסוק כהמשנה, דאדרבה מהרמב"ן במלחמות בכתובות נראה דע"כ נפסק כחכמים, לגירסתו בסוגיין דמה שהפר לא הופר ומה שקיים לא קיים]. וראה ברמ"א בשמ"ק דנראה מדבריו דק"ל כר"ע דהופר מקצתו הופר כולו וקיים מקצתו קיים כולו, דמפרש דר"ע דקאמר [סו, א] דנדר שהותר מקצתו הותר כולו דק"ל כוותיה דיליף ליה מהפרה, וחכמים שם במשנה ראשונה דאותן הימים מותרין ושאר כל הימים אסורין היינו רבי ישמעאל, וחכמים דברייטא לפי גירסתו דאית להו דהפרה במקצת לאו הפרה כלל ה"נ אית להו בהיתר חכם דאם הותר במקצת לא הותר הנדר כלל [וזו שיטה מחודשת], וראה מש"כ ע"פ הרא"ם פ"ג ציון 397. 261 רבינו העתיק לשון הרמב"ן בסוגיין דכתב דינים אלה. 262 [עת, ב]. 263 [סט, א]. *264 ע"פ הד"ר, אך בנד': מעיקרא מעקר בקמייתא. 265 [ע, א]. 266 כ"פ כל הראשונים מלבד בשמ"ק בשם שיטה דצריך להפר היום ע"ש. 267 כ"כ כל הראשונים, אך הרא"ם בשמ"ק מפרש דכוונת ר"מ דלא יפר ביום שמעו ומסופק לאחר יום שמעו. 628 צ"ב ואולי הכוונה דילך אצל חכם וישאל

הויא הקמה לכוליה, ואין הפרת מקצת מועיל עד שיפר הכל כאחד. ורבי עקיבא פליג ואמר דמקשינן הפרה להקמה, והפרה במקצת נמי הויא הפרה לכולה. והקמה במקצת דהויא הקמה לכולן נפקא לן מדכתיב²⁵³ יקימנו, כלומר יקום ממנו דהיינו מקצתו יקימנו כלו. ואמרינן אמר ר' חייא בר אבא*²⁵⁴ זו דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא, אבל חכמים אומרים מה הפרה מה שהפר הפר. בלחוד ותו לא. אף הקמה מה שהקים הקים²⁵⁵. ותו לא. דסבירא להו דבין בהפרה בין בהקמה כי הוי במקצת, להווא מקצת מהני²⁵⁶ טפי לא מהני, והכי מוכח לישנא. וי"מ דלא מהני כלל אף למה שהפר או שקיים²⁵⁷, דסבירא להו בהפרה כרבי ישמעאל, וסברי דמקשינן הקמה להפרה לחומרא. ויש שסבורין²⁵⁸ דלר' ישמעאל נמי הפר לתאנים מופר לתאנים, ומאי דקתני אינו מופר עד שיפר אף לענבים, למימרא דאינו מופר הכל ואף לענבים עד שיפר בפירוש. ולא מיחוור²⁵⁹ אלא כדאמרן, והלכתא כרבנן²⁶⁰.

תניא²⁶¹ חומר בהקם מבהפר. וכו' פרשתיו למעלה²⁶². בעי רבא²⁶³ קיים ליכי קיים ליכי

253 במדבר [ל—ד]. *254 לפנינו נוסף: א"ר יוחנן. *255 לפנינו מה שקיים קיים. 256 כן מוכח לגירסת רבינו והוא הגירסא לפנינו, וכן מוכח נמי לגירסת הרי"ף: מה שהפר הפר ומה שלא הפר לא הפר, אף הקמה מה שלא קיים לא קיים. וכן מוכח מגירסת פס' הרא"ש: מה שלא הפר לא הפר אף הקמה מה שלא קיים לא קיים. ולדינא כ"כ הרמב"ם פ"ג הל' י התוס' רי"ד רשב"א רי"ן מאירי ראמ"ה והמחבר רל"ד סע' לו. 257 רש"י המובא בראמ"ה וכן במפרש רמב"ן ר"ן ונ"י דגרסו: מה הפרה מה שהפר לא הופר אף הקמה מה שקיים לא קיים. וכ"כ בשמ"ק בשם הרא"ם. 258 כ"כ התוס' רי"ד והרא"ם בשמ"ק בפ"א א בר"ן וברשב"א. 259 מכאן לכאורה נדחה מש"כ הב"י שם דאי אמרת דק"ל מה שהפר הפר, ע"כ מפרשינן דרבי ישמעאל נמי מה שהפר הפר קאמר. ורבינו יפרש כהרשב"א ע"ש. 260 כ"כ הג"י בשם הריטב"א התוס' רי"ד המאירי הרמב"ם בפיהמ"ש הראמ"ה והרי"ן. וז"ל הג"י בשם הריטב"א: מסתבר אע"ג דסתם מתני' כרבי ישמעאל דהלכתא כחכמים דלהכי קאמר זו דברי רבי ישמעאל וכו' אבל וכו' (ולאו) לאוקמה מתניתין ביחידא וזו לא סבירא ליה הוא והכי משמעות הלשון מן הסתם כדכתיבנא במס' יבמות בס"ד עכ"ל. [וראה בחידושי הריטב"א שם (סו, א) ד"ה זו], וכלל זה דבמקום דקתני זו אין הלכה כסתם משנה דזו ולא סבירא ליה גם ברמב"ן במלחמות סופ"ג כתובות, והראב"ד שם

וחכמים אומרים יפר. דשמיעה קמייתא לא הויא שמיעה²⁶⁹.

[פח, ב] *270 ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה *271 יקום עליה כיצד אמרה וכו'. פירוש אע"ג דהאי לישנא דקרא הוא²⁷², לאו קרא גופיה נקטינן למדרשה בהכי, אלא לישנא דתנא הוא, דתפיס בידיה לישנא דקרא דרך צחות, והרי זה כעין מדרש ואינו מדרש²⁷³, ודכותה בתלמוד, וכמו שכתב הרב בעל המאור בספר הצבא שלו²⁷⁴. אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אע"פ שנשאת בתוך שלשים יום אינו יכול להפר. פירוש דהא דאמרינן אין הבעל מפר בקודמין, לא תימא בשחל הנדר קודם הנישואין, אלא כל שנדרה קודם הנישואין אע"פ שאינו חל אלא

לאחר נישואין אינו מפר, דבתר שעת נדר אזלינן ולא בתר חלות הנדר. נדרה והיא ברשות הבעל ומפרש ואזיל כיצד²⁷⁵. ולישנא קלילא הוא. אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום²⁷⁷. פירוש והוא הפר לה מיד. אע"פ שנתארמלה²⁷⁸ או נתגרשה לתוך²⁷⁹ שלשים יום²⁸⁰. פירוש שאינה אשתו בזמן חלות הנדר. הרי זה מופר. פירוש כיון דהות ברשותיה בשעת הנדר, דלגבי הפרת בעל בתר שעת הנדר אזלינן בין לקולא²⁸¹ בין לחומרא. נדרה בו ביום נתגרשה²⁸² בו ביום החזירה בו ביום אינו יכול להפר. פירוש אותו נדר שנדרה קודם גירושין דגירושין כנשואין דמו בשתיקה²⁸³, דהא נמי בכלל דאין בעל מפר בקודמין. זה הכלל כל שיצאת²⁸⁴ לרשות עצמה שעה אחת אין²⁸⁵

אי צריך להפר כיון דיודע דין הפרה. אולם המפרש פירש דנקרא פושע דהיה לו להפר מה בפשע, וכן בפ' הרא"ש תוס' רי"ד מאירי ועוד. ואולי דעת רבינו כדמבואר בפ' א בר"ן, וכן בראמ"ה [ולדעתי המו"ל שם ציון 95 טעה בכוונתו] וברא"ם בשמ"ק דלר"מ אינו מפר ביום שמיעה, ולכך הוצרך לומר דהטעם משום דהיה לו ליזיל לחכם וק"ל. 269 מדברי רבינו מבואר דלחכמים יכול להפר לאחר יום שמעו וכ"כ המפרש וכ"נ מתוס' פ' הרא"ש, והרי"ף בשמ"ק [עט, א], התוס' רי"ד נ"ל והמאירי בסוגיין, והרמב"ם בפיהמ"ש וביד פ"ב הל' כ ובטוש"ע רל"ד סע' כא. אך הר"ן בפ"א והראמ"ה בשם רש"י והרא"ם בשמ"ק פירשו דלחכמים יפר ביום השמיעה קאמר אבל לאחר יום שמעו א"י להפר. 270 רבינו נמשך אחר הרמב"ן דהעתיק מתניתין [פח, א] המדיר הנאה מחתנו סוף פרק ד, וראה שם שהרמב"ן ורבינו בלארן כל הסוגיא בארוכה [וטעם שהעתיקו שם, דשם נתבאר כל דיני מודר הנאה]. 271 כבמשב"ר, אך לפנינו ליתא: כל אשר אסרה על נפשה. [וראה מש"כ בשינויי נוסחאות]. 272 במדבר [ל—י]. 273 כ"כ הרנב"י בפ"א, אך בפ"ב כתב דקרא קדריש דקרא בכה"ג מיירי, וכן במפרש רע"ב ראמ"ה והמאירי דקרא קדריש דאי כפשוטו מה הוצרך לומר כן והרי הדבר ידוע באלמנה וגרושה שאין רשות אדם עליה, וכן מבואר מתוס' כתובות [מט, א] ד"ה נדר. וראה בשמ"ק בכתובות שם ד"ה תנא דכתב דלפירוש רבינו מיושב קושית התוס' שם, [והיינו מקור רבינו]. 274 מדה ששית [ובש"נ הוסיף פאה פ"ב מ"ב ובסוכה פ"ה מ"ד]. 275 לפנינו: מפר. ובכת"מ משב"ר ד"נ וכי"ק: והפר לה. וברי"ף: ה"ז יפר. 276 נראה דרבינו ל"ג: כיצד, וה"נ ליתא בכת"מ ומש' במאירי ומשב"ר. 277 כבכת"מ רי"ף מש' במאירי תוס' פס' הרא"ש משב"ר ד"נ כי"ק. אך לפנינו ליתא:

יום. 278 כבכת"מ רי"ף ופס' הרא"ש, אך לפנינו: שנתאלמנה. 279 לפנינו: בתוך. וברי"ף: תוך. 280 כבמשב"ר וברי"ף ומש' במאירי פס' הרא"ש בד"נ וכי"ק, אך לפנינו ליתא: יום. 281 בש"ס [פט, א] יליף לה ר"ע מקרא דכל אשר אסרה על נפשה עד שיהא איסורי נדר משעת אלמנות וגירושין, וראה בספרי זוטא מטות אות י ובאמבאה שם. 282 כבמשב"ר רי"ף מש' שבמש' מאירי ופס' הרא"ש, אך לפנינו: ונתגרשה, ובד"נ: גרשה, וכן לפנינו [עב, א]: גירשה. ובתוס': וגרשה. 283 נ.ב. דצ"ל: דגירושין כנישואין [לאחר] דמי, (וכתב דל"ג: בשתיקה). ולפי פירוש הכוונה דאישות לפני גירושין לגבי אישות לאחר גירושין חשוב כמו שהיתה נשואה לאחר. ואולי יש להגיה ברבינו: [דנהי] דגירושין כשתיקה דמי בנישואין [איירי], והיינו תירוץ הש"ס [עב, א] וצ"ע. וראה בריטב"א כתובות ד"ה ריב"ג דאמר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לחזור אליו דהביא י"א שיכול הוא להפר באותה שעה שמחזירה, ואין זה נקרא קודמין כיון דבעודה תחתיו נדרה אלא דחיישינן שמא ישכח ולא יפר באותה שעה אלא לאחר שיהנה ויכשל בדבר והראשון יותר נכון וכדכתיבנא במס' נדרים עכ"ל [העתיקתי נוסחת השמ"ק שם דבגדפס משובש]. ולכאורה הך יש אומרים הוא נגד מתניתין דידן, וראה במילואים פ"ב כ אות ו בארובה ביישוב הך שיטה, ושם יתיישב גם מה דקשיא עליו דהוי לאחר יום שמעו, וכן קשיא על הירושלמי בפרקין הל' ט באומר תחת בעלה הריני נזירה לאחר ל' יום ושמע בעלה ולא הפר לה וגירשה והחזיר בתוך ל' דיכול להפר אז כיון דהנדר והחלות ברשותו, דהקשה הנועם ירושלמי הא עבר יום שמעו. 284 כמש' שבמש' ובמאירי משב"ר רמב"ן ונ"י, אך ברי"ף פס' הרא"ש וכת"מ: שיצתה, ובד"נ: שיוצאת. ולפנינו: שיצאה. 285 כבכת"מ, אך